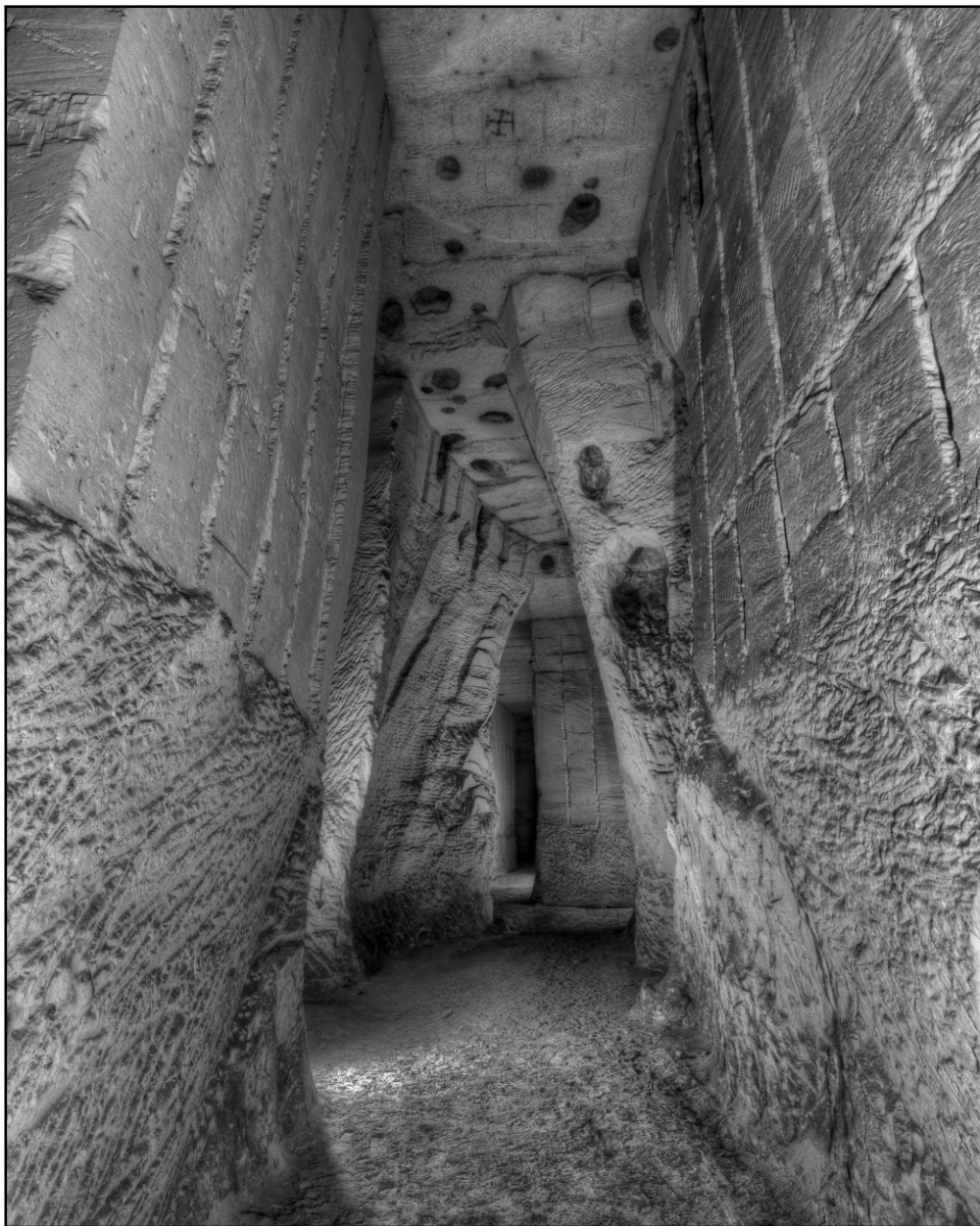

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Hans Ogg	Secretaris	040-29105555	<i>h.ogg@chello.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 - 367 08 57. E-mail: pghbeckers@ziggo.nl

SOK-adres secretariaat:

Hans Ogg, Kreugelstraat 37, 5616 SE Eindhoven. Telefoon: 040 - 29105555, E-mail: h.ogg@chello.nl

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". www.subbrit.org.uk

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Wilfred Schoenmakers	Voorzitter	043 - 344 07 41	<i>wilfred.schoenmakers@home.nl</i>
Moses Rathbun	Secretaris	043 - 363 64 40	<i>mrathbun@kpnmail.nl</i>
Frank Daelmans	Penningmeester		

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: tbreuls@skynet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419

E-mail: john.hageman@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Kijkje in Caestert (foto: Rob heckers i.s.m. jacques Konings)

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Nieuw lid:

Lidmaatschapsnummer NHGL 10163
Patrick Dinjens
Hoogstraat 23
6245 LT Oost-Maarland
p.dinjens@kpnplanet.nl

Lidmaatschapsnummer NHGL 10343
Nicole Van Kan
Spoorweglaan 17E
6221 BS Maastricht
Nicole_van_kan@hotmail.com

Lidmaatschapsnummer NHGL 10461
Fam. Buekers Danny & Tycha
Arkstraat 17 bus 3
3620 Lanaken
Tychke_B@euphony.net.be
staticpulse@euphony.net.be

Lidmaatschapsnummer NHGL 10465
Greet Boonen
Misweg 94a
B-3770 Riemst Zussen
booneng@hotmail.be

Adres wijziging:

Lidmaatschapsnummer NHGL 152
Hendrik Erkenbosch
Weustenraadstraat 6c
6217 HZ Maastricht
h.erkenbosch@hotmail.com

Lidmaatschapsnummer NHGL 1919
Frans Willems
De Heanstraat ??
B-3770 Riemst Bolder
Frans.willems2@skynet.be

Lidmaatschapsnummer NHGL 10430
Jim Janssen
Koninksemstraat 1
6215 KA Maastricht
tel 0433615713
mail@JimJanssen.Nl

Lidmaatschapsnummer NHGL 3042
Herbert Zwick
Starenweg 12
D-41379 Brüggen Duitsland
Tel 049-21636703
Zwick.herbert@-online.de

E-mailadres wijziging:

Lidmaatschapsnummer NHGL 1581
Peter Jennekens
Den Olieberg 74
6231 AX Rothen-Meerssen
peterjennekens@gmail.com

Programma ledenavond:

De lezing van deze avond is van John van Schaik met als titel de 'De laatste ontginning in de Gemeentegrot'; het zal met name gaan over de laatste fase van de ontginning in de tweede helft van de 19e eeuw, de aanleg van de proefgangen, de grote instortingen, het ontstaan van toezicht, het einde van de mergelwinning en de jaren 30 werkeloosheidsprojecten.

Dwaaldag Pitjesberg

De ledenavond van 13 mei was een ledenavond op locatie. Het SOK bestuur had namelijk wederom een dwaaldag weten te organiseren. De dwaaldagen beginnen langzaam aan een jaarlijks terugkerend fenomeen te worden. Voorheen zijn deze gehouden in de Lacroixberg (2x), Flessenberg, Fluweelengroeve en de Coolen. Deze keer konden we gebruikmaken van de Pitjesberg in de gemeente Riemst.

De Pitjesberg is een oude en zéér mooie groeve met relatief veel opschriften en inkrassingen. Ondanks dat de Pitjesberg een bekende groeve is kwamen zo'n 50 SOK-leden naar de Pitjesberg. Een enkel lid kwam zelfs helemaal uit Maastricht per fiets.

Aangezien de groeve vrij onoverzichtelijk is en veel "hoekjes" en doorgangen heeft, was er veel te ontdekken. Zélf voor diegenen die er al vaker waren geweest. De VZW Hulpdienst Groeven was aanwezig om de bezoekers in de juiste richting te sturen en te zorgen dat er niets gemist werd. Leden van de GRONOMA waren ook aanwezig om de bezoekers de juiste richting te wijzen, want zij hebben een inventarisatie van deze groeve gedaan.

Door het warme weer (Ja, echt waar, we hebben enkele warme dagen gehad) bleef men lang bij de ingang rondhangen. Veel leden hadden elkaar al lang niet meer gezien en het geheel gebeurde in een amicale sfeer. Wat nogmaals onderstreept dat het sociale karakter van onze bijeenkomsten zeker zo belangrijk zijn.

Al met al een zeer geslaagde avond. Een speciaal woord van dank aan de Gemeente Riemst, de Hulpdienstgroeven, GRONOMA en Johan Willems. Zonder hun medewerking was er geen dwaaldag geweest.

Rob Heckers

Amerikaans alternatief voor de atoombom in de 2e wereldoorlog: Vleermuizen!

Tandarts Lytle Adams was op 7 december 1941 op vakantie in het zuidwesten van de V.S.

Hij had net de Carlsbad-grotten in New-Mexico bezocht, waar miljoenen vleermuizen elke avond uitvlogen om insecten te vangen. Op weg naar het hotel hoorde de tandarts via zijn autoradio het vreselijke nieuws over de aanval van Japan op de Amerikaanse vlootbasis Pearl Harbor op Hawaïi.

Net als zovele Amerikanen was Adams diep geschokt, en toen hij thuiskwam van vakantie ging hij direct aan de tekentafel zitten. Hier werkte hij in de maanden die volgden een plan uit: miljoenen vleermuizen, bewapend met brandbommen waar een tijdsklok in zat, moesten de aanval wreken.

Adams had bedacht dat bij elke vleermuis een minibom op de borst bevestigd kon worden. Boven Tokio of een van de enorme vijandelijke industriegebieden zouden de dieren uit bommenwerpers gegooid worden. De dropping moest in de vroege ochtenduren plaatsvinden. Adams hoopte dat de dieren meteen een slaapplek zouden zoeken onder de daken van de huizen. Door de tijdsklok op de ontstekingsmechanismen zouden de bommetjes afgaan en duizenden branden zouden overal uitbreken in de Japanse gebouwen van hout en papier.

Adams stuurde zijn plan naar het Witte Huis in Washington, waar het in het voorjaar van 1942 op het bureau van president Franklin D. Roosevelt belandde. De president was enthousiast en stuurde een memo naar het leger: "Al klinkt dit als volslagen waanzin, het is de moeite van het onderzoeken waard."

Leger vangt miljoenen vleermuizen

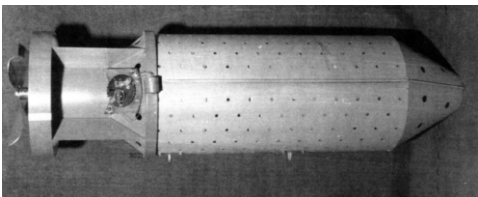
Het leger ging aan de slag. De eerste taak was een vleermuissoort te vinden die deze klus het beste kon klaren. Om twee redenen viel de keuze op de 9 gram lichte Guano-vleermuis. Het diertje kon tijdens het vliegen een veelvoud van zijn eigen gewicht dragen en, belangrijker nog: in de grotten in Texas, New Mexico en Arizona waren miljoenen Guano-vleermuizen te vinden. Alleen al in de Bracken-grot in de woestijn van Texas zaten 20 tot 30 miljoen Guanovleermuizen. Als ze 's

avonds uitvlogen om te jagen duurde het 5 uur voor de hele troep de grootste opening van de grot uit was. In de schemer trok een dikke, zwarte stroom in een spiraal de avondlucht in.

In de zomer van 1942 ving soldaten duizenden vleermuizen met grote vlindernetten. Die leegden ze in koelboxen, waar de vleermuizen in een winterslaap vielen door de kou. Zo gingen ze naar een geheim proefstation in de woestijn bij New-Mexico. In het najaar van 1942

ging het leger met de vleermuizen aan het experimenteren. Harvard-hoogleraar Louis Fieser, in legerkringen bekend als de uitvinder van napalm, werd gevraagd een bom te maken die op de vleermuizen paste.

Bommen met de hand bevestigd

Samen met expol sieve deskundigen maakt hij een minibom om te testen wat de vleermuizen nog konden tillen. Het perfecte gewicht voor een bom waar ze zonder problemen mee konden vliegen bleek 18 gram te zijn. Om de bommetjes zo effectief en betrouwbaar mogelijk te maken bedacht Fieser een simpele ontsteking: een metaaldraad liep door een holte die gevuld was met enkele druppeltjes koperchloride. Deze oplossing sneed als het ware de metaaldraad door, en als die brak schoot een veer een metalen punt in een holte met napalm. Zodra de punt de brandstof had ontstoken zou de bom vier minuten lang een vuurstraal van 25 centimeter laten branden.

Vleermuizen stortten ter aarde

Begin 1943 waren professor Fieser, tandarts Adams en het Amerikaanse leger klaar om de nieuwe bommen te testen. Een team soldaten bevestigde de bommen met de hand op de borst van de vleermuizen met chirurgische krammen en een stukje draad. Daarna deden ze de dieren in kokers en stapelden die in bakken waaraan een parachute zat.

Ongeveer 3500 vleermuizen gingen de gekoelde kokers in en doezelden al snel weg.

Een B-25 bommenwerper bracht de kleine zelfmoordenaars naar anderhalve kilometer hoogte boven een testgebied, waar het vliegtuig zijn bommenluik openzette en de lading er vervolgens uit gooide.

350 meter boven de grond gingen de bakken open. De vleermuizen werden over de hemel verspreid maar, tegen alle verwachting in, stortten ze neer en sloegen ze op de aarde te pletter. De dieren waren te zeer gekoeld en konden niet op tijd uit hun winterslaap komen.

De proeven gingen verder en in een verslag van medio 1943 concludeerde de verantwoordelijke legerkapitein Wiley W. Carr: "De proeven hebben resultaat opgeleverd, maar een brand heeft een groot deel van ons materieel verwoest waardoor het project vertaging oploopt".

De kapitein hield wijselijk zijn mond over de omstandigheden van die brand: honderden vleurfladders waren namelijk uit hun winterslaap ontwaakt, hadden een goed heenkomen gezocht op de legerbasis en daarbij een barak, een controletoren en een aantal andere gebouwen in de fik gestoken!

VS zetten in op de atoombom

Het leger hield het voor gezien en gaf de opdracht door aan de marine. Hier besloot chef-admiraal Ernest J. King het project af te blazen. De VS zetten hoog in op de allesverwoestende atoombom.

Tandarts Adams was teleurgesteld. Hij hield na de oorlog vol dat de vleermuizen veel grotere schade hadden kunnen aanrichten dan de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Tijdens de vele proeven waren de vleermuizen 30 kilometer ver van de droppingsplek gekomen: "Duizenden branden zouden tegelijk zijn uitgebroken per gedropte bak. De vleermuizen zouden Japan in puin hebben gelegd met een minimaal verlies aan mensenlevens."

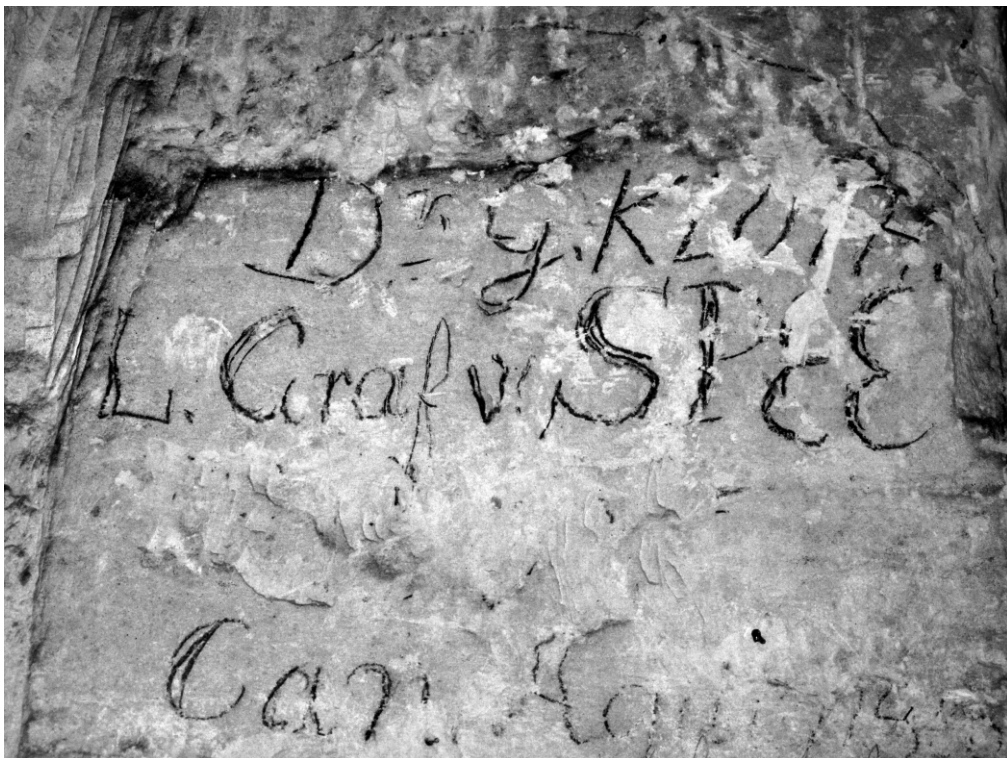
Bron:

Historia WO2 special, met toestemming van de redactie voor plaatsing in de SOK-Info.

Toegezonden door Jaap Brandsma

Ludwig Graf von Spee

Toen in de Valkenburgse Gemeentegrot de eerste kerstmarkt gehouden werd was ik van de partij. Het was iets nieuws en nog niet zo massaal als tegenwoordig en de gangen achter de kraampjes nog niet serieus afgesloten... Van de kerstmarkt destijds herinner ik mij niets. Ik weet alleen dat het voor mij niet meer hoefde. December vorig jaar bedacht ik dat het wel weer eens tijd was naar de Gemeentegrot te gaan om de kerstmarkt te bezoeken. Wie weet was de kerstmarkt inmiddels veranderd en deze keer wel de moeite waard. Dit keer met vrouw en kinderen. Toen ik op een splitsing van gangen enigszins verveeld stond te wachten bekeek ik de felverlichte wanden. Dankzij de overvloed van licht zag ik een opschrift: Graf von Spee. Was dat niet een Duits slagschip tijdens de Tweede Wereldoorlog of was het een Duits admiraal? Ik wist het niet meer en het duurde mij te lang voordat ik naar huis kon en beginnen met zoeken naar deze graaf. Thuisgekomen zag ik op de foto die ik gemaakt had dat er een voorletter bij stond: L en ook een jaartal: 1868. Verder scheen deze graaf deel uitgemaakt te hebben van een gezelschap waarvan de namen helaas onherkenbaar vervaagd zijn. Na het nodige zoekwerk op internet vond ik uiteindelijk wat ik zocht. Niet de gelijknamige admiraal of het naar hem vernoemde slagschip, maar Leopold Clemens August Hubert Reichsgraf von Spee. Geboren in Dusseldorf 1818. De jonge graaf studeerde rechten en bestuurskunde en vervolgens theologie. Hij was priester en werkte onder meer als godsdienstleraar, als aalmoezenier tijdens de Duits-Deense oorlog en als geestelijk verzorger in een ziekenhuis. Hij was tenslotte lid van de Duitse Rijksdag als afgevaardigde van het kiesdistrict Aken. Hij overleed in 1882. De namen van het reisgenoten van Leopold zijn niet

leesbaar en het hoe en waarom van dit bezoek kunnen wij nergens uit afleiden maar waarschijnlijk heeft hij met zijn gezelschap Valkenburg en haar fraaie mergelgroeven bezocht bij wijze van uitstapje. Een dagtrip zouden wij tegenwoordig zeggen.

John Caris

Straatnamen als resultante van ons mergelverleden, deel 5

Mergelakker, Elsloo

Mergelland, Apeldoorn

Ger Beckers

Salpeterwinning in een mergelgroeve 2

De vragen 1 en 2 over salpeterwinning in SOK-Info 145 werden door lezers beantwoord. Jos Huits, Walther van der Coelen en Jan Spee stuurden me informatie. De stand van zaken: er is salpeter gewonnen in de Riesenberggroeve in Gronsveld en in (een) groeve(n) in Neercanne. Rector Cremers schreef in het Natuurhistorisch Maandblad van oktober 1941 over salpeterwinning in de grotten van Nederkanne. De betreffende krant die deze info gebruikte was de Nieuwe Venlosche Courant van 12-05-1942. Cremers vermeldt dat de Heer van Nederkanne het recht heeft om in zijn "Steenberghen gelegen tot Neercanne onder die

gemeenten, daerin te moegen doen maechen steen, mergel, salpeter, ende alle andere materialen, was daerin bevonden woert tot profijt des Heeren als in den groeten berch des Heren, nu het Claergaet genampt.”

In het boek “Riemst en zijn verleden” wordt op blz. 112 en 113 vermeld dat de dorpelingen van Neerkanne meerdere grieven hadden jegens hun meesteres Barones de Cler. Het betrof hier onrechtmatige eisen en heerlijke rechten, die ze graag veranderd zagen. Ook hier, we zijn in de 18de eeuw, wordt er melding gemaakt van het recht van de plaatselijke Heer betreffende het uitbaten van mergelgroeven. En ook hier is er sprake van salpeterwinning in die groeven.

Dezelfde feiten en groeven die Rector Cremers vermeldt.

Walther van der Coelen merkt op dat hij in de jaren tachtig samen met Freek van Westreenen op wanden in de Riesenbergruïne opschriften aangaande salpeterwinning heeft gelezen.

Jos Huits duidt ook de Riesenbergruïne in Gronsveld. Hij heeft het over het salpietermenneke dat hier rond 1800 woonde. Vóór 1848 verbleef dit menneke ook in een kluis, samen met de kluisenaar, op de plek van de huidige boswachterwoning.

Salpeterwinning heeft dus zeker plaatsgevonden in de Riesenbergruïne en in (een) ruïne(n) gelegen in Neerkanne.

In het aprilnummer van het Maandblad van 1943 citeert de heer C.J. Bouchoms uit een opstel van M.Caumartin: “Souvenirs de promenades à Gronsveld”:

“Sous l’empire français on y fabriquait du salpêtre, et aujourd’hui encore d’épaisses couches d’un fumier nitreux exhaussent le sol de certaines galleries.”

Publicaties over salpeterwinning:

NHM, jrg. 30, 1941, 10, blz. 104: “Salpeterwinning in de grotten van Nedercanne”, Jos.Cremers

NHM, jrg. 31, 1942, 05, blz. 41,42,43, een bijdrage van C.J. Bouchoms

NHM, jrg. 32, 1943, 04, blz. 34, een bijdrage van C.J.Bouchoms.

M. Caumartin: “Souvenirs de promenades à Gronsveld”, blz. 264.

In: jrg. 1864 (deel I) van het LGOG

In de volgende SOK-Info zal ik een compilatie maken van de dan mij bekende gegevens omtrent de winning van salpeterzure metaalzouten in onderaardse kalksteengroeven en het daadwerkelijk gebruik.

John Hageman

Knabbehoup 20

Deze keer in de “Knabbehoup” enige aanvullingen op het interessante artikel van Peter Jennekens over “De dood waart rond in de onderaardse groeven” in de SOK-Mededelingen van maart 2011.

Het betreft hier de champignonkweker Hubert Kolen (Kolen) uit Kanne.

Het tijdschrift waar ik de volgende mededelingen aan ontleen heet “Aktueel”.

In de tijd dat de champignonkweker Hubert Kolen in de grotten van Kanne, de Muizenberg, was verdwenen, gonsde het van geruchten in Kanne en omstreken. Veel inwoners hielden het dan ook niet op een ongeluk, maar op moord.

Het was een publiek geheim dat Hubert Kolen tijdens de Tweede Wereldoorlog deviezen smokkelde tussen België en Nederland. Dat gebeurde via de mergelgrotten in de Cannerberg, een onderaardse verbinding tussen Belgisch en Nederlands grondgebied. In Kanne was bekend dat Hubert Kolen een gesloten in zichzelf gekeerde man was. Als vrijgezel leidde hij een teruggetrokken leven, weinig mensen kenden hem echt goed.

Een veel gehoorde theorie in Kanne was dat Hubert Kolen door zijn smokkel met valuta en waardepapieren te veel wist van bepaalde mensen, die zich in de oorlog op illegale wijze hadden verrijkt en daarom moest verdwijnen. Diep in de grotten in het ingestorte gedeelte zou toch niemand hem zoeken. Voor die theorie spreekt dat er bij het lijk in de Muizenberg niets werd gevonden, waardoor identificatie mogelijk zou zijn geweest; geen papieren, geen aanwijzingen, niets. Het lijk lag erbij, toen het door de gebroeders Theunissen werd gevonden, alsof het daar was neergelegd. Dit was de pertinente overtuiging van Jos Theunissen.

Het typische is dat er geen lamp of schijnwerper op die plek is gevonden. Als hij verdwaald was had hij toch op zijn minst een lamp bij zich moeten hebben; zeker zo'n ervaren grottenbezoeker als Hubert Kolen.

De drie gebroeders Theunissen hielden ook pertinent vol dat ze in een ruggewervel van het grotendeels vergane lijk een gaatje hadden gezien dat verdacht veel op een kogelgaatje leek. Zijn hoofd lag een beetje hoger op een mergelblok en voor de rest zag het eruit alsof hij daar in slaap was gevallen. Maar hij kan daar ook zijn neergelegd, aldus de gebroeders Theunissen. Hubert Kolen heeft zijn geheim mee in zijn graf genomen. Wat zich vlak voor Pasen 1948 precies in de mergelgrotten van de Muizenberg heeft afgespeeld zal misschien wel nooit meer aan het daglicht komen. Maar de mysterieuze verdwijning van Hubert Kolen heeft de gemoederen van de inwoners van Kanne en omstreken lang bezig gehouden.

Jacques Maes, SOK-Gronoma

In memoriam

Dat niemand het eeuwige leven heeft is iets wat we allemaal weten, maar eigenlijk nooit bij stilstaan. Totdat het iemand uit onze eigen omgeving betreft. In de maand juni werd de bergloperswereld in korte tijd twee keer opgeschrikt door het overlijden van berglopers Ad Gereards en Marcel Weiland.

Ad overleed op zondag 12 juni 2011. Ad was een bekend gezicht in onze wereld en de meeste berglopers kennen hem als "schrijver" tijdens de RRB avonden. Zolang ik me kan herinneren was er Ad die de vergunningen uitschreef. Een taak die hij altijd met veel plezier en verve deed. Maar Ad was ook de drijvende kracht achter de werkgroep "Kluis". Deze werkgroep heeft de kluis in het Noordelijke gangenstelsel in oude luister hersteld. Zijn handigheid en technisch inzicht kwamen hierbij goed van pas. Ook werden de jaarlijkse RRB medewerkers barbecues door hem georganiseerd. Dat Ad een bergloper in hart en nieren was blijkt wel uit het feit dat ondanks hij al ernstig ziek was hij persé de cursus "erkend berglopen" wilde doen. Enkele weken voor zijn overlijden heeft hij, gesteund door zijn bergmaten, deze gedaan en vooral zijn enthousiasme en optimisme tijdens het praktijkgedeelte van de cursus was hartverwarmend. Niet lang na de cursus overleed Ad.

Marcel die op maandag 13 juni 2011 overleed was ook al een tijd ernstig ziek. Door persoonlijke omstandigheden en doordat hij in het Noorden van het land woonde was hij de laatste tijd wat uit het zicht verdwenen. Brabander Marcel is indertijd door Wim van Schaik met het mergelvirus in aanraking gebracht. Wim nam hem eens mee naar "de berg" en Marcel was meteen verkocht. Hij zakte geregeld af naar het zuiden om weer een grotje te pikken. Marcel werd later ook "schrijver" bij de RRB en is ook een tijd secretaris van de stichting RRB geweest. Marcel was ook diegene die de techniek tijdens de SOK- ledenavonden onder zijn vleugels nam. Onder zijn technische leiding werden de ledenavonden steeds beter. Ook was hij bij elke activiteit van de VSS een graag gezien persoon. Meestal filmde hij de activiteiten en werd dan ook wel de VSS cameraman genoemd. Hoe moeilijk de groeve ook te bereiken was, Marcel liep onverstoorbaar al zijn bergtochten weer of geen weer op leren slippers en ging vaak tot grote hilariteit van zijn mede-berglopers regelmatig onderuit. Maar sportief als hij was lachte hijzelf dan altijd het hardst. Vooral om zijn humor stond Marcel bekend.

Binnen 24 uur verloren we twee grote persoonlijkheden uit het bergloperscircuit. Zij zullen verder leven in de gedachten en herinneringen van hun collega berglopers. Het SOK- bestuur wenst de familie en collega-berglopers van Ad en Marcel veel sterkte met het grote verlies.

Rob Heckers, namens het SOK bestuur.

De Bobbel

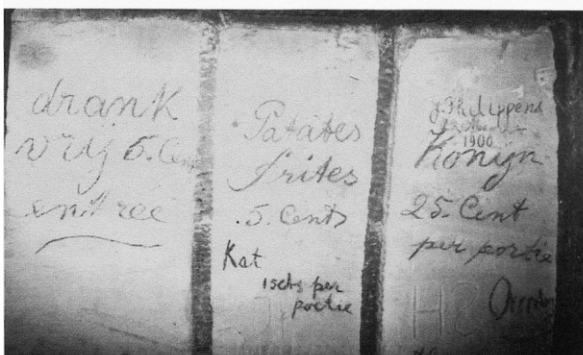
Bobbel, De Bobbel, ik hoor de lezer al denken: dat is toch dat café aan de Wolfstraat? Klopt helemaal! Een heel bekend mooi, gezellig bruin café in Maastricht, een van de vele cafés in Maastricht trouwens.

Maar kent U de herkomst van de Bobbel? Een Bobbel is een grote dikbuikige kruik om bier in te bewaren, die kruik is dan ook het logo van dit inmiddels landelijk bekende café. Dikbuikig net als Nol Derrez, de helaas vroegtijdig overleden uitbater van deze gelegenheid.

Wat veel mensen niet weten is dat De Bobbel ook de naam is van misschien wel de oudste ontspanningsvereniging van Maastricht. Opgericht in 1576 door mensen in en om Biesland en nog altijd bestaand!

Wandtekening op mergel in grot Cannerberg, café Nooitgedacht heette de toenmalige vergaderplaats van onze Bobbel. De Bobbel als bierkruike stond hiernaast opgetekend.

Optekening van prijzen, eten en drank in de grotten van de Cannerberg gelegen in het instortingsgebied en dus helaas niet meer toegankelijk.

Deze ontspanningsvereniging is onder andere bekend voor hun “schaapvleeseten” waarvoor ze zelf een eigen oven hebben gebouwd!

Nog iedere eerste zaterdag na Sint Nicolaas komen de leden bij elkaar om te genieten van schaaap uit eigen oven met aardappeltjes en spruitjes van Sint Pieter en zelfgemaakte appelmoes uit hun eigen Biesland.

Van de “Bobbelleers” is het ook bekend dat ze aan het einde van de 19de eeuw regelmatig van de Cannerberg gebruik maakten om er een tochtje te maken, om vervolgens samen gezellig in een hoekje van deze berg bij elkaar te gaan zitten onder het genot van een hapje en een drankje. Iets wat ongetwijfeld bij iedere huidige bergloper heel bekend in de oren klinkt!

Uit de Cannerberg komen dan ook de foto's. Gemaakt in het hoekje waar de Bobbelleers bij elkaar zaten na hun tochtjes. Zo af en toe werden op de wanden ook berichten achtergelaten van deze bezoekers.

Van tijd tot tijd viert de vereniging natuurlijk een jubileum zoals dat hoort, en als je al zo lang bestaat zijn er natuurlijk altijd mooie verhalen in omloop zoals ook het volgende, in dialect en afkomstig uit de “Opregte Maastrichter Almanak” voor het jaar 1876: “Veer hubben us nao en ander congres begeben, woe veer us veul

mie op eus plaats veulden, en wel, op e vreters en bobbeleers congres. Den 18 van de Mastrechter kermismaond vierde de Bieslanders republiek 't 300 jaorig bestoon van hun bobbelgenootschap.

Alle Jaanbobbeleers van noord- en zuid Biesland waore dao bijein gekomen um zich ins ferm te good te doen aan lever en poet, rolpens, raoven oet de Canner bos, bukkeme met wiemergel, speenbak met ramenassen, en kreeften met neut.

Jao, de traone moten uch in de ouge en 't water in de mond komme es geer 't discours huurt woemet de president us ontvong, en dat ich uch hei letterlik onder de ouge bring. Breidgezete preuvers en drankweerdige bobbeleers!!!

Geer die wet woe meschaot en knoflook bei van pas kump, geer die neet verlege staot um van 'n kat haosepeper te make, geer die hubt ene gooe maog en ene gemeklikke stoolgang, ich num menen hood veur uch aof.

Dat geer door good gezauwte discoursen, door wel doorbakke taal, de nobel kookkunst maagt releveere, dat wins ich alle lekkerbekke van de wereld uch van harte toutw."

Lang maken de "Bobbeleers" gebruik van hun stamcafé Servais aan de Susserweg in Biesland alwaar de volgende regels ontstonden:

Boe vreuger zelfs Sint Servaas zienen doors koum lessen,
Ontstoond later de Bobbel, zie droonke oet bobbelfesse,
Zie aote schaap en howde haon,
't Beer vloiede riekelijk oet de kraon.
Dao weurd traditie in iere gehawe,
En men drink beer in Limburg gebrauwe.

Bronnen: Internet (Mestrechteneerke), en "Goofjohn"

Jacques Konings

Bericht Stichting Ir. D.C. Van Schaik

Er spelen de nodige zaken aangaande vergunningen tot bezoek van kalksteengroeven van de Van Schaik Stichting.

Hierdoor is op dit moment tot nader order geen mogelijkheid meer tot bezoek aan de groeven.

Voor vragen hieromtrent, neem contact op met de voorzitter Wilfred Schoenmakers.

Nieuw! Boek: “Gemeentegrot, Valkenburg aan de Geul”

John van Schaik

Het boek bevat een groot aantal nooit eerder vertelde of gepubliceerde verhalen en feiten, die niet tijdens de rondleidingen worden behandeld en die geïllustreerd worden door zeldzaam en zelfs uniek beeldmateriaal.

Opgemaakt door het prijswinnend bureau Vanderheyden: 160 pagina's, full colour, hoge kwaliteit afwerking, papier en druk. De winkelprijs bedraagt € 19,95. Voorintekening met fikse korting tot 15 september: €16,95

Vanaf 24 september tegen normale winkelprijs van € 19,95 verkrijgbaar bij (waarschijnlijk) de readshop Valkenburg, Selexyz Maastricht, VVV Valkenburg en aan de kassa van de Gemeentegrot.

Voorintekening tot 15 september kan via een nog te bekend maken mailadres van de gemeente Valkenburg.

Groeven aan de Hekerbeekweg

Ik kreeg een mail van ene Janssen. Die me het volgende schreef: “Ik kreeg laatst bij de gemeente Valkenburg een kaart met het grottenstelsel van de gemeente onder ogen. Wat mij opviel is dat een grot/groeve aan de Hekerbeekweg niet stond ingetekend. Ik speelde hier in mijn jeugd (eind jaren zestig en begin jaren zeventig) vaak met vrienden. Het waren gangen met als ik mij dat goed kan herinneren hier en daar sculpturen en tekeningen. De ingang van deze groeve was aan de Hekerbeekweg. Ik heb het even op de luchtfoto in Google maps proberen te duiden. De grot ligt ongeveer een zestig meter ten noordoosten van het woonwagenkampje; hier is een tamelijk steile beboste wand. De ingang had vroeger een deur en is in de jaren zeventig of jaren tachtig dichtgegooid. Ik ben niet meer zo dichtbij gaan kijken dat ik nog op de meter zou kunnen aangeven waar het was, maar het zou ongeveer recht tegenover de oprit van het vrij nieuwe vrijstaande huis moeten zijn dat aan de zuidzijde van de Hekerbeekweg is gelegen. Dit huis ligt weer ten westen van de boerderij. Wellicht kunt u in het kader van uw hobby iets met deze informatie. Ter informatie het gaat hier niet om het gangenstelsel van de Villa Groothof. De beschreven locatie ligt een paar 100 meter noordoostelijker”.

Ik schreef hem terug dat in de inventarisatie van Orbons drie groeven genoemd worden, waarvan twee onvindbaar en een dichtgegooid. Hij schreef toen: “Ik ken uit mijn jeugd eigenlijk geen andere groeven in de Hekerbeek dan de Groothofgroeve en de Hekerbeekgroeve, waarvan ik de ingang bij benadering nog wel zou kunnen duiden denk ik (marge 5 - 10 m). Ik zou de St. Josephgroeve wellicht eerder duiden achter klooster Boslust, omdat daar ook klooster St. Joseph ligt,

maar dat is maar een ononderbouwde gok moet ik eerlijk zegen. De ingang van de Hekerbeekgroeve was eigenlijk maar een soort van staldeur in de steilwand. Het dichtgooien kan dan ook niet veel betekend hebben”.

We zijn dus niet verder, maar het is een interessante vraag of iemand weet of daar inderdaad een wat grotere groeve lag en of die ook bewerkt was.

Hans Ogg
040-2910555
06-54978638
hans@ogg.nu

Boek Jezuïetenberg

Er zijn nog enkele exemplaren te koop van het boek: “De Jezuïetenberg Monument in mergel”.

Uitgegeven in 1998 door de Rotary Club Maastricht.

Prijs 40 euro; te bevragen bij Peter Houben, tel. 043/3213488

Meet the underground press

“Uitvinder Riemster grottenbier overleden” (De Weekkrant van 20 april 2011): in een deelgemeente van Hoegaarden is **Pierre CELIS** op 86-jarige leeftijd overleden. Naast de uitvinder van de Witte Hoegaarden was hij ook de bedenker van het **Kanner Grottenbier**. Omdat het bier, dat weliswaar in het West-Vlaamse Watou wordt gebrouwen, in **MERGELGROTEN** van **KANNE** een lagering van enkele maanden ondergaat (...), wordt het als een streekproduct beschouwd. Het grottenbier was eerst exclusief voor Kanne, later werd ook Valkenburg vermeld.

“Eerste danceparty in Valkenburgse grot” (Heuvelland van 27 april 2011) en **“Ondergrond in feestgrot”** (Dagblad de Limburger van 29 april 2011): onder de titel “Groove the Move” wordt op Koninginnedag in de **Feestgrot** in Valkenburg (de zgn. **MOSGROT** naast de **Steenkolenmijn Valkenburg**) een dance party georganiseerd. Het is de eerste in een serie dance party’s, met veel ruimte voor soul, funk, rare grooves, afrogrooves, latin, lounge en club. (?)

“Gemeentegrot wordt commerciëler” en **“Grotcommerciëler aanpakken”** (DdL van 4 mei 2011): de gemeente heeft de directeur van sport- en recreatiecentrum de Polfermolen gevraagd het project te leiden dat ten doel heeft de **GEMEENTEGROT** commerciëler te exploiteren. Een adviesbureau heeft de mogelijkheden in kaart gebracht. Wat burgemeester **Martin EURLINGS** betreft zouden de rondleidingen wat uitdagender mogen worden, bijvoorbeeld met moderne technieken. Een zoektocht naar evenwicht tussen financiële belangen en authenticiteit.

“Moeders gratis naar grot en ruïne” (DdL van 4 mei 2011): Op Moederdag kunnen moeders gratis de **Kasteelruïne** en de **FLUWEELENGROT** bezichtigen in Valkenburg. Ook vindt het Mergelfestival plaats in de burcht.

“Contract met kerstmarkt verlengd” (DdL van 6 mei 2011): de kerstmarkt blijft nog zeker vijf jaar in de **GEMEENTEGROT**. De gemeente, eigenaar van de Gemeentegrot, heeft het contract met de organisatie van de succesvolle kerstmarkt opnieuw verlengd. De nieuwe overeenkomst loopt in elk geval tot het jaar 2017.

“Rechtbank fluit Valkenburg terug” (DdL van 12 mei 2011): de stichting Kasteel van Valkenburg hoeft het nieuwe entreegebouw bij de **FLUWEELENGROT** niet per se in mergel te herbouwen. Die eis van Valkenburg heeft de rechtbank in Maastricht van tafel geveegd. Het gebruik van mergel kan niet afgedwongen worden omdat het ontwerp eerder goedgekeurd is door de plaatselijke welstandscommissie. De gemeente vond eveneens dat de nieuwbouw te groot zou worden, maar de rechtbank spreekt van “een geringe uitbreiding.” Voor eind mei moet de gemeente een nieuwe beslissing nemen.

“Streekproducten voorgesteld in grotten van Kanne” (Het Belang van Limburg van 14 mei 2011): vijf marketingstudenten van de Katholieke Hogeschool Limburg stelden ambachtelijke streekproducten voor in de feestzaal van het **AVERGAT** in Kanne: de wijn Schorpion, Filet d’Anvers, Loonse stroop, Maaslander-wijn en het bier Ops-Ale. 150 bezoekers lieten zich deze lekkernijen smaken.

“Valkenburg weekt Gemeentegrot los van gemeente” (DdL van 14 mei 2011): de gemeente onderzoekt of de exploitatie van de **GEMEENTEGROT** kan worden ondergebracht bij sport- en recreatiecentrum de Polfermolen. Dat centrum is enige jaren geleden omgevormd tot een gemeentelijke BV. Het functioneert als zelfstandig bedrijf, maar de aandelen zijn volledig in handen van de gemeente. Al het personeel, ook de medewerkers van de Gemeentegrot, komen op de loonlijst van De Polfermolen.

“Wegwijs. Wie helpt...?” (DdL van 18 mei 2011): een lezer zag in een kalksteengroeve (**De ZONNEBERG** – red) een tekening waar hij meer van wil weten. Het betreft de Maastrichtse engel met in drie talen het woord welkom en een vijftal vlaggen. Vooral de vlaggen roepen vraagtekens op, omdat ze deel zijn veranderd of deels verkeerd zijn weergegeven.

“Blokbrekertjes” (De Ster van 20 mei 2011): het werd een gezellige, maar ook leerzame middag in de bibliotheek van Heer. **Muriel CONSTEN** gaf een veertiental kinderen les in het bewerken van mergel. De jeugd ging al snel met beitel en vijl aan de slag om een eigen sculptuur te maken. Er ging heel wat beeldhouwtalent schuil onder de jeugdige deelnemers.

“40 Jaar geleden begon iets moois” (Markant no 17, mei 2011): bij het uithakken van de Geulhemmerweg werd het mergelpuin zomaar in de oude grotwoningen gestort. Maar rond 1971 waren enkele leden van de vrijwillige brandweer begaan met dat cultureel erfgoed en ging de eerste spa de grond in om de tonnen puin uit de rotswoningen te halen. In 1976 werd officieel de **Stichting de ROTSWONING** opgericht en sindsdien hebben tientallen vrijwilligers onder aanvoering van **Frans BERGSTEYN** een uniek stuk erfgoed, samen met de **GEULHEMERGROEVE** en de erboven liggende **Wippelse heide** met veldkruisen en wegkapellen, gerestaureerd en geconserveerd.

“Plenkertgroeve op slot” (DdL van 17 mei 2011): de voormalige **MONSTERGROT** gaat definitief op slot. Uit onderzoek blijkt dat het onhaalbaar is de grot te exploiteren. Om de grot voor het publiek toegankelijk te maken, zou de stabiliteit verbeterd moeten worden. Dat vergt enorme investeringen, die nauwelijks terug te verdienen zijn. Op zich is de groeve veilig, maar de omgeving van de ingang is dat niet. Daarom gaat de grot “terug naar de vleermuizen”.

“Kanne binnenstebuiten” (HBvL van 27 mei 2011): **Ton BREULS**, culturele adviseur van de vzw “Grotten van Kanne” nam de verslaggever en fotograaf op sleeptouw door de grotten van het **AVERGAT**. “In het Avergat heb je indrukwekkende hoge gewelven die lijken op een gang in een kathedraal.” In het Avergat wordt ook op kleine schaal champignons gekweekt, is er een museum met fossielen en is een typisch werkfront gereconstrueerd. “Dat laat zien hoe de mergel vroeger traps- en blokgewijs uit de grond werd gehaald.”

“Intieme sfeer in grottheatertje” (DdL van 1 juni 2011): tijdens een concert in het Openluchttheater begon het plotseling te regenen. De muzikanten pakten hun instrumenten en liepen de grot achter het podium in, om daar verder te spelen. Toen ontstond het idee voor een heus **GROTTENTHEATER**. De ruimte werd opgeknapt en er werden 150 stoelen geplaatst. Aan de voorkant is de grot open, aan de achterkant is een gat gemaakt. Dat moest van de gemeente. “De grot wordt gezien als horecaruimte en daar moet een ventilatieopening zijn. Ook al is de grot aan de voorzijde helemaal open, inderdaad.”

“Onder de grond in Riemst” (HBvL van 17 juni 2011): de meeste mensen kennen de grotten van het **AVERGAT** in Kanne, maar minder bekend (volgens de krant - red) zijn de grotten van Zichen-Zussen-Bolder (kuil **LINDESTRAT** - red). Voor de bezoekers zijn er meer dan 200 kunstzinnige tekeningen in houtskool aangebracht. Ook fossielen en beeldhouwwerken staan tentoongesteld. En voor de liefhebbers: in de ondergrond rijpt ook de biologische Grottenkaas. Bij het artikel is een mooie foto bijgevoegd van een gereconstrueerde mergelzeverij in.....het **Avergat**.

“Wat boven niet mag, doen ze beneden” (HBvL van 18 juni 2011): het wordt een win - winsituatie genoemd: zij (de **GRONOMA**) beleven hun passie ondergronds en de gemeente Riemst krijgt er een gedegen plattegrond van de ondergrond voor terug. Zoals bekend hebben de zes collega's van **GRONOMA (GB, JH, PJ, HR, WT en GW)** hun kartering en inventarisatie van de **PITJESBERG** afgerond. Aan het eindverslag wordt naarstig gewerkt. Nu hebben ze toestemming gekregen hun werk in de **COLLASBERG** voort te zetten. Een mooi artikel met veel kleurenfoto's.

“Bewoners pakken Plenkert zelf aan” (DdL van 23 juni 2011): er zijn allerlei plannen om de enigszins verloederde straat in Valkenburg op te knappen. In aansluiting van die initiatieven plant de gemeente een nieuwe haag voor het lelijke hek bij de **Plenkertgroeve (MONSTERRGOT)**. “We hebben die ingang van die grot moeten afsluiten met een stevig hek om te voorkomen dat daar ongelukken gebeuren”, aldus wethouder **van Melsen**. “Mooi is anders, natuurlijk.”

“Oude ingang Katakomben wordt hersteld” (DdL van 29 juni 2011): het door architect **Pierre Cuypers** ontworpen en rond 1910 gebouwde tempeltje, dat ooit diende als historische ingang van de **ROMEINSE KATAKOMBEN**, wordt opgeknapt. Het herstel past in een plan voor de opwaardering van de Plenkert en de gemeente trekt daar een bedrag van 30.000 euro voor uit. Het is de bedoeling dat hier in de toekomst een theetuin bij komt.

“Valkenburg koopt zout” (DdL van 1 juli 2011): omdat de afgelopen twee jaar door de strenge winters een tekort aan wegzout ontstond, gaat de gemeente een strategische voorraad van 500 ton aanschaffen en opslaan in de grotten bij Geulhem (**STER VAN PARIJS**, naast de **BONSDALGROEVE** - red.). Uit onderzoek blijkt dat die grotten daar geschikt voor zijn.

“Spion van Geulhem’ vernieuwd” (Markant no 19, juli/aug 2011): de “spion van Geulhem”, oftewel de in het binnenste van de **GEULHEMMERGROEVE** geïnstalleerde *seismograaf* is vernieuwd. Het hoogwaardige, ultramoderne en hypergevoelige instrument registreert de miniemste trillingen door aardbevingen, tot in Japan toe. Het staat via internet direct in verbinding met de KNMI in de Bilt, waar de gegevens worden uitgewisseld met internationale centra. Men kan binnenkort de waarnemingen van het apparaat volgen via www.knmi.nl/seismologie. Onder *Station Valkenburg*.

“Grafkamers opgefrist” (DdL van 7 juli 2011): ze mogen niet té mooi worden, zeker niet mooier dan de originele in Rome. Maar de grafkamers met hun prachtige fresco's zijn toe aan een opfrisbeurt. Want in ruim een eeuw hebben de anderhalf miljoen bezoekers hun sporen natuurlijk achtergelaten in de **ROMEINSE KATAKOMBEN**. Van forse beschadigingen zijn de grafkelders gelukkig verschoond gebleven, constateert voorzitter **Paul TEKSTRA**. Er worden externe geldschietters gezocht, want het wordt een kostbare restauratie.

“Hulp voor de vleermuis” en **“Vleermuizen duwtje geven”** (De Weekkrant van 3 augustus 2011): opdat vleermuizen ongestoord kunnen overwinteren worden enkele grotingangen van de **KUILEN** van **VECHMAEL** afgesloten. Ook werd alle sluikstort afgevoerd en in de omgeving werden een 100-tal hoogstamfruitbomen aangeplant en 50 bomen kregen een opknapbeurt. “Want bloesem en fruit trekken insecten aan, waar de vleermuizen dol op zijn”, aldus **Charlie CLAESSEN** van Natuurpunt Heers. En dankzij de aanplant van meidoornhagen kunnen de dieren hun weg naar de grotten terugvinden.

“Kerstman strijkt neer in Fluweelengrot” (DdL van 13 augustus 2011): de **FLUWEELENGROT** biedt tijdens de kerstmarkt dit jaar onderdak aan de Kerstman, waarbij de groeve wordt ingericht als huis van de kindervriend. Men kan een kijkje nemen in de cadeaukamer, keuken en slaapkamer van de beste man. Ook diens arrenslee en rendieren kan men bewonderen. De veertiende editie in de grot gaat open op 18 november.

Met dank aan de trouwe correspondenten Franci Bemelmans, Nini van Bergen, Roland Bessems, Geertje Breuls, Philippe Duchateau, Johan Janssen, Jacques Maes, Gilberte Nicolaes, Joep Orbons en Herman de Swart. Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059.

E-mail: tbreuls@skynet.be

Volgende ledenavond: Vrijdag 19 september 2011 Aanvang 19.00 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 33 42
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Jan Laumen	043-364 18 03
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Nieuwe Groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Marco Sliker	045-522 39 74
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.